

**Νοσοκομειακή εκπαίδευση και η ανάγκη για μια κατάλληλη
επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, που την υπηρετούν**

Δρ. Χρίστος Πατσόλης
Σχ. Σύμβουλος ΠΕ70
ΣΕΠ του ΕΑΠ
Θερμοπύλων 17
15127 Μελίσσια Αττικής
κιν. : 6938 702747
stospa@otenet.gr

Περίληψη

Καθώς η παροχή εκπαίδευσης στα νοσηλεύόμενα παιδιά, εδώ και δύο δεκαετίες, αποτελεί πραγματικότητα στην Ελλάδα,, τίθενται, μεταξύ άλλων, ζητήματα θεσμικής λειτουργίας των εξουσιοδοτημένων φορέων της, ως και θέματα εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης κι επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού . Από όλο το φάσμα των παραπάνω ζητημάτων επιλέξαμε να εξετάσουμε εκείνο, που αφορά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ΠΕ70 .

Ως απόρροια της παρούσας διερεύνησης προκύπτει η ανάγκη για επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού των νοσοκομειακών σχολείων με στόχο την ανάπτυξη μιας πλειάδας δεξιοτήτων μέσα από ένα πλέγμα θεματολογίας στο οποίο θα ενσαρκώνεται η διασταύρωση του παιδαγωγικού με τον ιατρικό λόγο .

Λέξεις κλειδιά: νοσοκομειακής εκπαίδευση, επιμόρφωση, νοσοκομειακό σχολείο, χρόνια ασθένεια, παιδαγωγικός - ιατρικό λόγος .

0. Εισαγωγή

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι, μέσα από την αποτύπωση της εκπαιδευτικής κατάστασης της νοσοκομειακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, έτσι όπως αυτή υφίσταται στα σχολεία των νοσοκομείων παιδών της Αθήνας, να αναδείξει ζητήματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών αυτού του τομέα. Προς τούτο φωτίζεται η ίδρυση και η λειτουργία των σχολείων αυτών, εξετάζεται το ακαδημαϊκό - επαγγελματικό προφίλ των εκπαιδευτικών, που την υπηρετούν, σε συνδυασμό με την ψυχοσυναισθηματική – κοινωνική κατάσταση των μαθητών και τέλος προτείνονται επιμορφωτικές δράσεις εφάμιλλες των ανιχνευθεισών αναγκών.

Την αναγκαιότητα της παρούσας διερεύνησης επιβάλλουν :

- η ανυπαρξία σχετικής βιβλιογραφίας .

-το πενιχρό ενδιαφέρον της πολιτείας για το θέμα και μάλιστα σε μια περίοδο μεταρρυθμιστικού «οργασμού» .

-η υποχρέωση, η απορρέουσα από την αποστολή μας ως εκπαιδευτικών, να ανταποκριθούμε στις ανάγκες των μαθητών αυτών με τον καλύτερο δυνατό τρόπο .

Από το εγχείρημα αυτό, προσδοκάται η ευαισθητοποίηση των εμπλεκομένων στο ζήτημα και η αφύπνιση του ερευνητικού ενδιαφέροντος, η οποία θα μπορούσε να λειτουργήσει, περαιτέρω, ως εφαλτήριο για μια ολόπλευρη και σε βάθος προσέγγιση της νοσοκομειακής εκπαίδευσης στη χώρα μας .

1. Ίδρυση και λειτουργία των νοσοκομειακών σχολείων

Με τον όρο νοσοκομειακή εκπαίδευση εννοούμε την παρεχόμενη προσχολική και σχολική εκπαίδευση (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια) από τα λειτουργούντα εκπαιδευτικά ιδρύματα στα διάφορα νοσοκομεία της χώρας, σε παιδιά – μαθητές που βρίσκονται σε αυτά για νοσηλεία .

Ένα παιδί μπορεί να βρεθεί στο νοσοκομείο για πολλούς λόγους όπως ένεκα : λοίμωξης του αναπνευστικού, χτυπήματος ορθοπεδικής φύσεως , επικείμενης χειρουργικής επέμβασης , οξείας σκωληκοειδίτιδας, ατυχήματος. Δεν λείπουν και πιο σοβαρές περιπτώσεις όπου τα παιδιά εισάγονται στο νοσοκομείο σε τακτά χρονικά διαστήματα, διότι πάσχουν από χρόνια αιματολογικό νόσημα ή νεοπλασματική ασθένεια .

Εκτός από την Αθήνα, τέτοια σχολεία, λειτουργούν στο Ηράκλειο και στη Θεσσαλονίκη . Συνολικά υπηρετούν σε αυτά περίπου 40 εκπαιδευτικοί ΠΕ70 και ειδικότητες .

Τα νοσοκομειακά σχολεία της Αθήνας : Δημοτικό Σχολείο Νοσοκομείου Παιδών, «Αγία Σοφία» και Δημοτικό Σχολείο Νοσοκομείου Παιδών, «Αγλαΐα Κυριακού» ιδρύθηκαν, όχι ως ειδικά, όπως συμβαίνει με τα υπόλοιπα, αλλά ως σχολεία γενικής εκπαίδευσης, με τα προεδρικά διατάγματα : 408 του 1988(189 ΦΕΚ τ. Α στις 29-8-88) και 289 του 1990 (ΦΕΚ 114/ Τ.Α.31/8/1990) αντίστοιχα, και από το σχολικό έτος 1998-99 λειτουργούν και τα δύο ως 6^θεσία. Η αναγκαιότητα ύπαρξης προγράμματος σχολικής βοήθειας για τα νοσηλευόμενα παιδιά υπαγορεύεται από το δικαίωμα, που έχουν για συνέχιση της εκπαίδευσης τους, ενώ βρίσκονται υπό νοσηλεία, και κατοχυρώνεται αυτό μέσα από το χάρτη δικαιωμάτων του παιδιού στο νοσοκομείο (Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Ελλάδα Ν 2101/92).

Στα δύο αναφερθέντα νοσοκομεία εισάγονται περιοδικά κάθε χρόνο περίπου 750 παιδιά πρωτοβάθμιας σχολικής ηλικίας. Από αυτά 120 με 150, παραμένουν για νοσηλεία τουλάχιστον 3 μήνες και, μέσα από τη λειτουργία σχολικού προγράμματος, καλύπτονται εκπαιδευτικές ανάγκες των νοσηλευόμενων μαθητών σε όλα τα τμήματα νοσηλείας (ογκολογικά, αιματολογικά, ψυχιατρικό.) . Το περιεχόμενο του προγράμματος αυτού οφείλει σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία της παιδαγωγικής των άρρωστων παιδιών (Krankenpädagogik) στα πλαίσια της αποστολής της νοσοκομειακής εκπαίδευσης να εναρμονίζει το περιεχόμενο της διδασκαλίας με την ψυχοκοινωνική σταθεροποίηση των παιδιών (Schmitt:1999) .

2. Ο μαθητής σε κατάσταση νοσηλείας

Σύμφωνα με την παιδαγωγική φυσιολογία, ο μαθητής, σε οποιαδήποτε ηλικία, είναι ένας ζωντανός οργανισμός του οποίου η λειτουργία επηρεάζει τον ψυχισμό και την κοινωνική συμπεριφορά του (Miliaret : 1999:111) . Οι επιπτώσεις στο παιδί μετά από τη διάγνωση της αρρώστιας του και ιδιαίτερα μετά από την είσοδό του στο νοσοκομείο είναι προφανώς πολλές, και συνδέονται με όλες τις πτυχές της υπαρξιακής του υπόστασης . Η ασθένεια, ανάλογα με τον τύπο, τη σοβαρότητα, τη χρονική διάρκεια και την επίδραση την οποία επιφέρει στη λειτουργικότητα, πέρα από τις αρνητικές επιπτώσεις της σε ότι αφορά στη φυσιολογία (σωματική ευεξία, κινητικοί περιορισμοί, μειωμένη φυσιολογική δραστηριότητα και αντοχή), επηρεάζει επίσης επιβλαβώς την ψυχική κατάσταση του παιδιού, τις γνωστικές λειτουργίες¹ και ανάγκες¹, την κοινωνική και συναισθηματική συμπεριφορά του, ενώ δευτερογενώς προκαλεί βλάβες και περιορισμούς, οι οποίοι δυσχεραίνουν τη σχολική μάθηση. (KMK - Empfehlungen 1998 1.2) .

Μια συσχέτιση αρρώστιας και γνωστικής λειτουργίας, στο παράδειγμα της νόσου του Crohn ή ελκώδους κολίτιδας καταδεικνύει ότι εμφανίζονται πολύ συχνά στον ασθενή μαθητή διαφοροποιήσεις: στη γνωστική λειτουργία που περιλαμβάνουν ποικίλες γνωστικές διαστάσεις όπως τη δυσκολία στη συγκέντρωση προσοχής, τη μειωμένη ικανότητα επεξεργασίας των πληροφοριών, τις δυσκολίες στη μνημονική ικανότητα, κυρίως στην ικανότητα που βασίζεται σε λεκτικό υλικό (π.χ. λεξιλόγιο, ευχέρεια με λέξεις) και στη μνημονική ικανότητα που απαιτεί την εκμάθηση νέας γνώσης, την επεξεργασία πληροφοριών, τη λήψη αποφάσεων και την επίλυση προβλημάτων με βάση την ανάκληση και χρήση πληροφοριών που έχουν ήδη διατηρηθεί – αποθηκευτεί στη βραχυπρόθεσμη μνήμη, τη δυσκολία στη νοητική ευελιξία της εφαρμογής της μετάβασης από μία οδηγία μίας άσκησης σε μία διαφορετική οδηγία και τη μειωμένη ικανότητα για ταυτόχρονη χρήση πολλών ικανοτήτων παιδαγωγική φυσιολογία, όπως δραστηριότητες που απαιτούν οπτικοκινητικό συντονισμό (ASCC:3) .

Οι ψυχοσυναισθηματικές επιπτώσεις είναι επίσης δεδομένες, από το γεγονός ότι στο περιβάλλον του νοσοκομείου το παιδί δεν γνωρίζει το χώρο και τα άτομα του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, είναι ένα περιβάλλον άγνωστο και ως εκ τούτου προκαλεί άγχος² και αγωνία, ένα περιβάλλον που ωθεί στη δραστηριοποίηση μηχανισμών άμυνας και

¹ Η αντίληψη, η μνήμη, η προσοχή, η σκέψη, οι ιδέες παίζουν πρωταρχικό ρόλο στη διαδικασία επεξεργασίας των γνωστικών πληροφοριών. Επομένως και η καλή ή κακή λειτουργία των παραπάνω ικανοτήτων επηρεάζει θετικά ή αρνητικά αντίστοιχα τη διαδικασία της μάθησης. Αντιστοίχως επηρεάζονται και οι γνωστικές ανάγκες όπως: η περιέργεια, η απορία, το ενδιαφέρον, η ερευνητική διάθεση, η φιλομάθεια, οι πειραματισμοί και οι δοκιμές, κ.α.

² Το άγχος που εκφράζεται μέσα από τη σκέψη, το συναίσθημα, τη συμπεριφορά και το σώμα προκαλεί μεταξύ άλλων : ηττοπάθεια - καταστροφικές σκέψεις - υπερεγρήγορη - δυσκολίες συγκέντρωσης - ανησυχία, υπερένταση, ευερεθιστότητα - εξάρτηση - απόσυρση - ανησυχία - ένταση - - δύσπνοια - ταχυπαλμία - κεφαλαλγία- φόβο, ο οποίος

ιδιαίτερα εκείνου της απομόνωσης - διαφυγής, που σύμφωνα με την A. Freud (1964) ενεργοποιείται, μεταξύ άλλων και σε περιστάσεις, σαν την αναφερόμενη, όπου είναι άμεσα συνδεδεμένη με καταστάσεις, αγωνίας, άγχους, λύπης..., προκειμένου να επιτευχθεί η μείωση της ψυχικής έντασης και η διατήρηση της ψυχικής ισορροπίας .

Η καταφυγή στην παλινδρόμηση, δηλαδή σε οπισθοχώρηση και παραμονή παροδικά ή μόνιμα σε σχήματα συμπεριφοράς ή σκέψης, τα οποία χαρακτηρίζουν πρωϊμότερα στάδια εξέλιξης και ψυχοερωτικής ανάπτυξης, είναι επίσης μια συνήθης πρακτική της αμυντικής διαδικασίας . Βρισκόμενα τα παιδιά σε περίσταση παλινδρόμησης θα επιδιώξουν ενδεχομένως μια δυαδική σχέση μητρικού τύπου με το διδάσκοντα, ενώ κάποιο άλλο μπορεί να αρνηθεί κάθε επαφή και να κλεισθεί στον εαυτό του. Μια άλλη εκδοχή είναι να υιοθετηθεί η επιθετική συμπεριφορά απέναντι στον εκπαιδευτικό, μεταβιβάζοντας σ' αυτόν αρνητικά συναισθήματα που τρέφει για άλλα άτομα (Αναγνωστοπούλου, 1991: 44) . Σύμφωνα με τα ευρήματα επιδημιολογικών μελετών, οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί στις Η.Π.Α. και στην Ευρώπη, και θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι ισχύουν κατ' αναλογία και στην ελληνική πραγματικότητα, διαπιστώνεται, ως προς το ζήτημα δυσπροσαρμογής των παιδιών κύρια με χρόνια ασθένεια³, αυξημένος βαθμός ψυχικών διαταραχών, διαταραχή της εικόνας του εαυτού, άγχος, κατάθλιψη και προβλήματα συμπεριφοράς. Επίσης φαίνεται ότι τα παιδιά αυτά, θεωρούνται περισσότερο ευάλωτα και επιρρεπή στην ανάπτυξη συναισθηματικών και κοινωνικών προβλημάτων σε σχέση με τα μη άρρωστα (Douglas και Blomfield: 1958, Rutter et al: 1970, Cadman:κ.α., 1987 στο Blanz: 1994), ιδιαίτερα τα αγόρια, τα οποία, σύμφωνα με τον Resch (1996), παρουσιάζουν αυξημένα ποσοστά σε σχέση με τα κορίτσια .

2.1. Επιπτώσεις στη διδασκαλία και μάθηση

Από τα εκτεθέντα παραπάνω φαίνεται ότι, λόγω της αρρώστιας, οι επιπτώσεις στη διδασκαλία και γενικότερα στη μάθηση, είναι πολλές , σε αυτές θα πρέπει να προστεθούν και εκείνες που προκαλούνται από τις διαδικασίες της νοσηλείας που διακόπτεται από τις απαιτήσεις των εξετάσεων και των θεραπειών ή από τις επισκέψεις της οικογένειας που μεταβάλλουν την ψυχική κατάσταση των παιδιών και από το γεγονός της διάθεσης του παιδιού να συγκρίνει τις συνθήκες διδασκαλίας με εκείνες του σχολείου προέλευσης . Επιπλέον θα πρέπει να επισημανθεί ότι η εκπαιδευτική κατάσταση στο νοσοκομείο από άποψη χώρου, τα φυσικά χαρακτηριστικά του οποίου (διαστάσεις, ακουστική, φωτισμός, χρώματα, επίπλωσή ...) είναι σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και δράσεων ως και για τη θεμελίωση και εξέλιξη της παιδαγωγικής σχέσης, δεν είναι η ιδανικότερη, αφού η διδασκαλία, διεκπεραιώνεται, στην πλειονότητα των περιπτώσεων ατομικά, στο χώρο νοσηλείας του παιδιού και μόνο σε πολύ λίγες περιπτώσεις, όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν, όπως στους ξενώνες, ο Δάσκαλος διδάσκει σε περισσότερους από έναν μαθητές διαφόρων ηλικιών . Αυτή η διδακτική συνθήκη που ελαχιστοποιεί ή μηδενίζει – ακυρώνει τη δυνατότητα συγκρότησης ομάδων δεν επιτρέπει να επωφεληθούν τα παιδιά περαιτέρω από το δυναμικό ρόλο της μαθητικής ομάδας στη διαδικασία της μάθησης στην οποία λόγω της επικοινωνίας της αλληλεπίδρασης και της συνεργασίας μεγιστοποιείται το μαθησιακό αποτέλεσμα και επιπλέον πολλαπλασιάζεται το όφελος στον κοινωνικό- συναισθηματικό τομέα .

³ Χρόνιο νόσημα θεωρείται μια χρονοβόρος και δύσκολα ιάσιμος ασθένεια.- Χρόνια σωματική ασθένεια ή διαταραχή ορίζεται κάθε οργανική διαταραχή η οποία διαρκεί άνω των τριών μηνών ή συνεπάγεται μία περίοδο νοσηλείας άνω του ενός μηνός (http://www.aok-bv.de/Lexikon/c/index_02089.html) .

3. Προφίλ εκπαιδευτικών που υπηρετούν στα νοσοκομειακά σχολεία- Η δύναμη της

διδασκαλίας. Οι Δάσκαλοι και οι Δασκάλες, που υπηρετούν στα δύο αναφερθέντα νοσοκομειακά σχολεία της Αθήνας όπως και στα άλλα, δεν έχουν αποκτήσει από τις σπουδές τους ειδικές γνώσεις για το μαθητικό πληθυσμό που διδάσκουν. Οι παραγωγικές σχολές Δασκάλων, όπως φαίνεται από την ανάλυση των προγραμμάτων σπουδών τους, δεν παρέχουν γνώση, στους υποψηφίους εκπαιδευτικούς, θεωρητική και πρακτική, πάνω σε αυτό τον τομέα είτε αυτή αφορά σε ζητήματα γενικής παιδαγωγικής είτε ειδικής παιδαγωγικής και ψυχολογίας. Το ίδιο συμβαίνει με την εισαγωγική επιμόρφωση και με τη μετεκπαίδευση στα διδασκαλεία με εξαίρεση το Μαράσλειο όπου γίνονται μερικές, όχι εκτεταμένες, αναφορές από τον γράφοντα στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος της παιδαγωγικής και διδακτικής της ένταξης, που διδάσκει στους δευτεροετείς μετεκπαιδευόμενους της ειδικής αγωγής.

Κύριο μέλημα του εκπαιδευτικού του νοσοκομειακού σχολείου είναι η εκπαιδευτική φροντίδα των άρρωστων παιδιών, ο δάσκαλος αυτός, ως εκ του ρόλου του, δεν είναι ούτε κοινωνικός λειτουργός, ούτε ψυχολόγος, ούτε ψυχοθεραπευτής, αλλά είναι μέλος ενός διεκπεραιωμένου team, που ασχολείται με το παιδί, και θα πρέπει να λειτουργεί μέσα στα πλαίσια του οριοθετημένου αυτού ρόλου του ως διεκπεραιωτής της διδασκαλίας σε αυτές τις ειδικές συνθήκες (Berndt 2006).

Η διδασκαλία, σύμφωνα με την ακαδημαϊκή αντίληψη, είναι αυτή που συγκροτεί τους όρους εμπλοκής και ενεργοποίησης του μαθητή σε δραστηριότητες που θα επιφέρουν ή θα υποβοηθήσουν τη μάθηση. Η εφαρμογή της, η διαχείριση των λειτουργιών της στον εν λόγω μαθητικό πληθυσμό έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα γιατί η εμπλοκή του παιδιού σε αυτή μπορεί να το εμποδίζει να μείνει στάσιμο ή να παλινδρομήσει. Παράλληλα, με την ύπαρξή της, αποφεύγεται η αποξένωση από το σχολείο, προστατεύονται οι μηχανισμοί της μάθησης, εξασκούνται οι ικανότητες και διατηρείται το παιδί σε μια κατάσταση ετοιμότητας, η οποία λειτουργεί διευκολυντικά στην επιστροφή του στο σχολείο προέλευσης (Αναγνωστοπούλου, 1991: 44). Σύμφωνα με τον Bergmann (1980) μια διδασκαλία προσανατολισμένη και προσαρμοσμένη στον ασθενή μαθητή, μπορεί να απαλύνει τον πόνο, να δράσει αγγωντικά και να ενισχύσει την αυτογνωσία του. Έτσι, συμβάλει στη διαδικασία της ανάρρωσης και λειτουργεί δευτερογενώς εφάμιλλα με ενός είδους θεραπευτική αγωγή. Αυτή η τόσο πολυεπίπεδη και καταλυτικά επωφελής λειτουργία της διδασκαλίας καταδεικνύει πόσο αναγκαίο είναι για τον εκπαιδευτικό της νοσοκομειακής εκπαίδευσης να διαθέτει τη σχετική διδακτική-παιδαγωγική επάρκεια και ετοιμότητα για την διεκπεραίωση της στα πλαίσια της αποστολής του στο νοσοκομειακό σχολείο. Για την ανταπόκριση σε αυτή την ανάγκη θα πρέπει να θεσμοθετηθούν διαδικασίες επιμόρφωσης⁴ - κατάρτισης του, το περιεχόμενο της οποίας, θεωρούμε πως θα πρέπει να αρθρώνεται στους παρακάτω άξονες

4. Άξονες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών νοσοκομειακής εκπαίδευσης. Μια πρώτη προσέγγιση.

Οι θεματικές που θα συγκροτούν τους άξονες επιμόρφωσης σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση θα μπορούσαν να είναι:

⁴ Ως επιμόρφωση ορίζεται, εδώ, το σύνολο των μέτρων και των δραστηριοτήτων που εφαρμόζονται με σκοπό τη βελτίωση και την ανάπτυξη των ακαδημαϊκών ή πρακτικών και προσωπικών ή επαγγελματικών γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων και ενδιαφερόντων των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της θητείας τους.

- Η σημασία και η αποστολή της διδασκαλίας στην παιδαγωγική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη των σωματικά, ψυχικά ή ψυχοσωματικά αρρώστων, ως και των απειλούμενων από «αναπηρίες» παιδιών. Τύποι διδασκαλίας για τα παιδιά αυτά.
- Αναπτυξιακές και μαθησιακές επιπτώσεις στους μαθητές προερχόμενες από την ασθένεια και την παραμονή τους στο νοσοκομείο
- Πλαίσιο – Δυνατότητες παρέμβασης σε άρρωστα παιδιά : Δυνατότητες παρέμβασης ανάλογα με το προφίλ της αρρώστιας - Υποστηρικτικό μάθημα στο πνεύμα της εξατομικευμένης διδασκαλίας - Διδασκαλία ως προληπτικό μέτρο για την αποφυγή δευτερογενών «βλαβών» (μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της ασθένειας και παρεμπόδιση της μονιμοποίησης των διαταραχών που προέρχονται από αυτή) - Θεωρίες και μέθοδοι τροποποίησης συμπεριφοράς - Χρήση εναλλακτικών τρόπων διδασκαλίας, με στόχο την αντιστάθμιση της περιορισμένης μαθησιακής ετοιμότητας – περιεχόμενο της διδασκαλίας - Μοντέλο συμπεριφοράς του δασκάλου στο σύστημα νοσοκομείο – επιπτώσεις στη διδασκαλία
- Η κατ' οίκον διδασκαλία κατά το διάστημα ίασης ανάρρωσης νοσηλείας του παιδιού
- Συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό του σχολείου προέλευσης του μαθητή ως και με τους γονείς του

Οι στοχεύσεις των επιμορφωτικών δράσεων θα πρέπει να αποβλέπουν:

- στο να πλουτίσουν τις γνώσεις των εκπαιδευτικών αυτών αναφορικά με τις θεωρητικές και πρακτικές προϋποθέσεις της διδασκαλίας στις συγκεκριμένες συνθήκες και να τους ενδυναμώσουν, ώστε να επιδεικνύουν την ανάλογη ευελιξία στην οργάνωση και διεκπεραίωση με διδακτική επάρκεια και με τη μεθοδικότητα, που ταιριάζει σε ατομική διδασκαλία για ασθενείς μαθητές.
- στο να αυξήσουν το ενδιαφέρον και την ετοιμότητα τους για προσφορά υπηρεσιών και να αποκτήσουν επαγγελματική επάρκεια.
- στο να ενδυναμώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα.
- στο να ενισχύσουν τη διάθεση και την ετοιμότητα τους για συνεργασία με διεπιστημονική, διεπαγγελματική- πολυμελή ομάδα όπως απαιτούν συνθήκες του νοσοκομείου.
- στο να τους καλλιεργήσουν υψηλή ενσυναίσθηση: Δυνατότητα κατανόησης των ασθενών παιδιών και του περιβάλλοντος τους και ετοιμότητα εκδήλωσης της ανάλογης συμπεριφοράς(ευελιξία – ικανότητα) στην ανάγκη περιστολής του στρες των μαθητών και τη διατήρηση του επίπεδου μάθησης ως και την ελπίδα για την επανένταξη τους στο σχολείο προέλευσης.
- στο να τους ισχυροποιήσουν, ώστε να μπορούν να εμψυχώνουν, να ενθαρρύνουν – παρωθούν, να εμπνέουν αισιοδοξία και να δίνουν νέα προοπτική στους μαθητές τους, ώστε οι πρόσκαιρες διαταραχές ή δυσπροσαρμογές να μη γίνουν μόνιμα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους.
- στο να τους υποβάλλουν σε διαδικασία στοχαστικής θέασης του έργου και της αποστολής τους.
- στο να τους εξοπλίσουν, με αμυντικούς μηχανισμούς κατά της συναισθηματικής εξουθένωσης (burnout), στην οποία είναι ευάλωτοι λόγω της καθημερινής αντιμετώπισης της αρρώστιας, του πόνου και του θανάτου των άρρωστων μαθητών.
- στο να τους εκπαιδεύσουν στη χρήση και εφαρμογή των ΤΠΕ στις συγκεκριμένες συνθήκες

Τρεις είναι οι παράμετροι που προσδιορίζουν τη σχέση μεταξύ νοσοκομειακής εκπαίδευσης και Τ. Π. Ε. . Ειδικότερα θεωρείται ότι οι Τ.Π.Ε. μπορούν να συμβάλλουν :

- Α. Στη διδασκαλία και μάθηση εντός του νοσοκομείου η οποία πραγματώνεται:
 - α. με την παρουσία εξοπλισμένου τεχνολογικά δασκάλου, στο χώρο του παιδιού.
 - β. με το δάσκαλο ευρισκόμενο σε ειδικά εξοπλισμένο χώρο του νοσοκομείου, όταν δεν επιτρέπουν οι συνθήκες την παρουσία του στο δωμάτιο θεραπείας του παιδιού.
- Β. Στην εξ αποστάσεως υποστήριξη – σύγχρονη ή ασύγχρονη- του ασθενούς μαθητή, όταν δηλαδή αυτός αναρρώνει στην κατοικία του. Αυτό γίνεται με την κατάλληλη αξιοποίηση:
 - α) του υπάρχοντος διδακτικού υλικού
 - β) με παραγωγή νέου υλικού προσαρμοσμένου στις συγκεκριμένες συνθήκες (π.χ. υποστηρικτικά, μέσω του υπολογιστή, προγράμματα εξάσκησης στη συγκέντρωση προσοχής)
- Γ. Στην επιμόρφωση αναφορικά με τη χρήση των Τ.Π.Ε. στην εξ αποστάσεως διδασκαλία με τη μορφή της τηλεδιάσκεψης μέσω της οποίας θα γίνεται σύνδεση του σχολείου προέλευσης με το νοσοκομειακό σχολείο που φοιτά ο μαθητής.

5. Αναγκαιότητα διεύρυνσης του επιμορφωτικού φάσματος – Οργανωτικό πρότυπο της επιμόρφωσης

Στην πρόθεση της παροχής εκπαίδευσης στα νοσοκομεία παιδών είναι προφανές πως συναντιούνται η Παιδαγωγική και η Ιατρική. Η εν λόγω συνάντηση, μετουσιωμένη σε έμπυχο παιδαγωγικό και ιατρικό λόγο, θα πρέπει να αρχίσει να αποδίδει καρπούς μέσα από μια ανάλογη κατεύθυνση, στην οποία θα οδηγηθεί η επιμόρφωση των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών. Αυτό ωστόσο υποχρεώνει σε διάρθρωση της σχετικής επιμόρφωσης κατά τρόπο πολυμορφικό, σύμφωνα με το παρακάτω σχήμα, το οποίο, ως παράδειγμα, αναφέρεται στις χρόνιες διαταραχές - ασθένειες .

ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ :

Χρόνιες διαταραχές

Συμπτώματα της αρρώστια	Επιπτώσεις στη μαθησιακή συμπεριφορά	Υποστηρικτικά παιδαγωγικά - διδακτικά μέτρα

Αναδιφώντας κανείς τις επιστημονικές έρευνες, που αναφέρονται στην επιμόρφωση ενηλίκων και ειδικότερα στη σύγκριση της εξ αποστάσεως με τη συμβατική, διαπιστώνει ότι οι εμπλεκόμενοι σε αυτή, ένεκα της ευελιξίας και της αυτονομίας, που τους παρέχεται, για τη διαμόρφωση και ολοκλήρωση του εκπαιδευτικού προγράμματος τους, εμφορούνται από ισχυρά κίνητρα μάθησης, παρουσιάζουν υψηλό βαθμό επιτυχίας, ενώ είναι αξιοσημείωτη η διάρκεια βιωσιμότητας του μαθησιακού αποτελέσματος (Arnold και Milbach, 2001) .

Επίσης σύμφωνα με τους ερευνητές Παπαδάκη και Φραγκούλη (2005β), οι εκπαιδευτικοί, ανεξαρτήτως ετών υπηρεσίας και ειδικότητας, βρίσκουν αδυναμίες στα πρόσωπο με πρόσωπο επιμορφωτικά προγράμματα και προτιμούν, για την επιμόρφωσή τους, την αξιοποίηση των μεθόδων της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Με βάση τα αναφερθέντα ερευνητικά ευρήματα., δεν θα ήταν άστοχο να προτείνει κανείς την αξιοποίησή της εξ αποστάσεως διαδικασίας σε συνδυασμό με τη μεθοδολογία της εκπαίδευσης ενηλίκων για την επιμόρφωση των νοσοκομειακών εκπαιδευτικών .

6. Συμπεράσματα

Από την παραπάνω διερεύνηση φαίνεται πως όλο το πλέγμα της παροχής εκπαίδευσης στα νοσοκομειακά σχολεία εξακολουθεί να διέπεται από ένα νομικισμό και γενικού χαρακτήρα ρυθμίσεις. Θέματα που αφορούν στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (περιεχόμενο, τύπος κ.λ.π.) και αποτελούν σημείο αιχμής προκειμένου να ανταποκριθεί το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεσματικά στις συγκεκριμένες συνθήκες και στις ανάγκες μιας σύγχρονης λειτουργίας των σχολείων αυτών, βρίσκονται στην αφάνεια . Εκτιμάται δε ότι η επιμόρφωση αυτή θα πρέπει να έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα και περαιτέρω να υλοποιηθεί σύμφωνα με το οργανωτικό πρότυπο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ενηλίκων με τη χρήση των ΤΠΕ .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αναγνωστοπούλου, Ε. (1991) . Το Σχολείο στο Νοσοκομείο, Σύγχρονη Εκπαίδευση τχ.:57 , 42-49, Αθήνα .

ASCC, «Έντυπο Εξατομικευμένης Ενημέρωσης και Συμβουλευτικής του σχολικού προσωπικού για την νόσο και τις ανάγκες μαθητών με Ιδιοπαθή Φλεγμονώδη Νόσο του Εντέρου (νόσο του Crohn ή ελκώδη κολίτιδα)<http://www.crohnhellas.gr/entypa/FORMA.pdf> Miliaret ,G (1999) Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής ,τυπωθύτω, Αθήνα .

Παπαδάκης, Σ., και Φραγκούλης, Ι. (2005β). Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Διερεύνηση στάσεων εκπαιδευτικών για αξιοποίηση ΑεξΑΕ και ΤΠΕ στην επιμόρφωσή τους. *Εκπαίδευση Ενηλίκων* , 6, 16-21, Αθήνα .

Τσιάντης, Γ. (1987): Ψυχοκοινωνικά προβλήματα παιδιών με χρόνιες παθήσεις , στο Σύγχρονα θέματα παιδοψυχιατρικής (επιμ.) Τσιάντης, Γ. και Μανωλόπουλος, Σ., Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 309-330.

Τσιάντης, Γ. (1993): Ψυχολογική υποστήριξη των θαλασσαιμικών, στο Ψυχική υγεία του παιδιού και της οικογένειας,. Καστανιώτης, Αθήνα, 139-158.

Ξενόγλωσση

Anna Freud (1936/1964): Das Ich und seine Abwehrmechanismen. Kindler, München .

Blanz, B. (1994) : Psychische Folgen chronischer Krankheiten im Kindes- und Jugendalter
στο : Petermann, F.: Chronische Krankheiten bei Kindern und Jugendlichen, Quintessenz,
Berlin – München .

Berndt, W. (2006) : Die Schule für Kranke ist nicht mehr Sonderschule. στο:
Schulverwaltung NRW. Unabhängige Zeitschrift für Schulleitung, Schulaufsicht und
SchulKultur. H. 6 185-187.

Schmitt, F.: Förderschwerpunkt Unterricht kranker Schüler. In: Zeitschrift für Heilpädagogik,
τχ.: 50, (1999), 182-186 .

Resch, F. (1996): Entwicklungspsychopathologie des Kindes und Jugendalters,; Psychologie
Verlags Union, Weinheim .